

CÂTEVA DESCOPERIRI ARHEOLOGICE DE MICI OBIECTE ÎN DOBROGEA

DE

CONSTANTIN ICONOMU, IONEL MATEI

Câteva obiecte mărunte descoperite întâmplător au ajuns în colecția Ionel Matei din București și, întrucât prezentau o oarecare importanță, am considerat utilă publicarea lor. Faptul că se află într-o colecție particulară le-a ferit de distrugere, la dobândirea acestora obținându-se doar informații sumare privitoare la locul lor de descoperire. Din nefericire, astfel de obiecte, fiind procurate de către nespecialiști, nu s-a putut stabili cu exactitate locul unde au fost găsite și mediul cultural unde se aflau acestea. Chiar așa fiind situația, ne-am gândit că ar fi totuși utilă publicarea lor.

1. Primul obiect este o piesă de harnașament, cu caracter decorativ, fragmentară, exemplarul întreg, conform analogiilor, fiind prevăzut cu un picioruș cu care se prindea de hamuri. A fost descoperit în satul Nifon, comuna Hamcearca, județul Tulcea; este de bronz, cu suprafețe plane, acoperite cu o patină groasă de culoare verde. Acest exemplar, realizat prin turnare, are reprezentat pe una din fețe un cioc de vultur stilizat; pe cealaltă față, netedă, nu se observă nici un motiv decorativ (fig. 1/1). Lungimea pe arc a piesei, la exterior, este de 5,9 cm, pe coardă de 4,8 cm; lățimea maximă este de 1,4 cm și grosimea de 0,5 cm. Exemplarul nu are analogii pe teritoriul României, obiecte asemănătoare, atestate în lumea sarmatică, din secolele VI-V î.e.n., fiind descoperite în stepele nord-pontice, la Mecet Sai, Piatimary și Matveevski¹. Întrucât la nivelul secolelor VI-V î.e.n., când se datează și piesa de la Nifon, nu se poate vorbi de o prezență sarmatică la noi, credem că acest exemplar poate fi legat mai degrabă de o influență scitică. Este de notat că în partea de nord a Dobrogei cunoaștem mai multe descoperiri scitice la Dinogetia, Murighiol și Celic-Dere².

2. Tot din satul Nifon, comuna Hamcearca, județul Tulcea, provine un fragment de fibulă de argint. Piesa aparține tipului tracic, cu corpul în formă de S, având la capăt un apendice vertical, prevăzut cu cap conic. Fragmentul de la Nifon prezintă numai apendicele vertical și capul conic (fig. 1/3). Lungimea pe arc este de 3,7 cm, lungimea pe coardă de 3 cm; grosimea firului este de 0,3 cm și diametrul capului conic de 0,8 cm. Restul fibulei lipsind, nu putem face mai multe considerații asupra ei și nu avem posibilitatea de a o încadra într-o tipologie mai strânsă. Din acest motiv, această piesă poate fi datată în mare, ca toate fibulele de tip tracic, în secolele V-III î.e.n.³

3. A treia piesă a fost descoperită în satul Izvoarele (fost Pârjoaia), comuna Lipnița, județul Constanța. Acest exemplar reprezintă un pandantiv de plumb, turnat într-o formă monovalvă acoperită (fig. 1/2). Placa de piatră ce acoperea forma de turnat propriu-zisă nu a fost strâns legată, la turnare metalul scurgându-se în afara forme, de unde a rezultat o foiță de plumb ce înconjoară piesa. Este posibil ca acest produs să fi fost considerat deșeu de turnare și aruncat. Piesa reprezintă un pandantiv în formă de U, cu capetele conice,

¹ K. F. Smirnov, *Savromatskaja i rannesarmatskaja kul'tury*, în *Stepi evropeskoj časti SSSR v skifo-sarmatskoe vremja*, Moscova, 1989, p. 166, pl. 67/43; cf. și K. F. Smirnov, V. G. Petrenko, *Povol'ja i južnogo Priural'ja*, în colecția *Arheologija SSSR. Svod arheologičeskich istočnikov*, D, 1-9, Moscova, 1963, p. 30, pl. 17/56-57, 69.

² M. Irimia, *Despre scii și Scitia Mică în ultimile secole ale mileniului I a.Chr.*, în *Pontica*, XXXIII-XXXIV, 2000-2001, Constanța, p. 302, nota 38; E. Bujor, *O geto-dakiško kul'ture v Murighiol*, în *Dacia*, N.S., II, 1958, p. 136-137, fig. 8/1; G. Simion, *Tombs tumulaires dans la nécropole de Celic-Déré*, în *Tombs tumulaires de l'Âge du Fer dans la Sud-Est de l'Europe*, Tulcea, 2000, p. 69-82.

³ V. V. Zirra, *Bemerkungen zu den Thraco-Getischen Fibeln*, în *Dacia*, N.S., XL-XLII, 1996-1998, p. 47; Dragoș Măndescu, *Fibula de schenă tracică – noi puncte de vedere*, în *SCIJA*, 51, 1-2, 2000, p. 91, datată în a doua jumătate a secolului al V-lea – a doua jumătate a secolului al III-lea î.e.n.

reliefate, având deasupra lor câteva creștături orizontale. Unul din capetele conice a fost rupt, probabil din vechime. Lungimea maximă este de 3,3 cm, lățimea maximă a pandantivului, fără scurgerile de plumb, este de 1,5 cm, iar grosimea, fără capătul conic, de 0,5 cm.

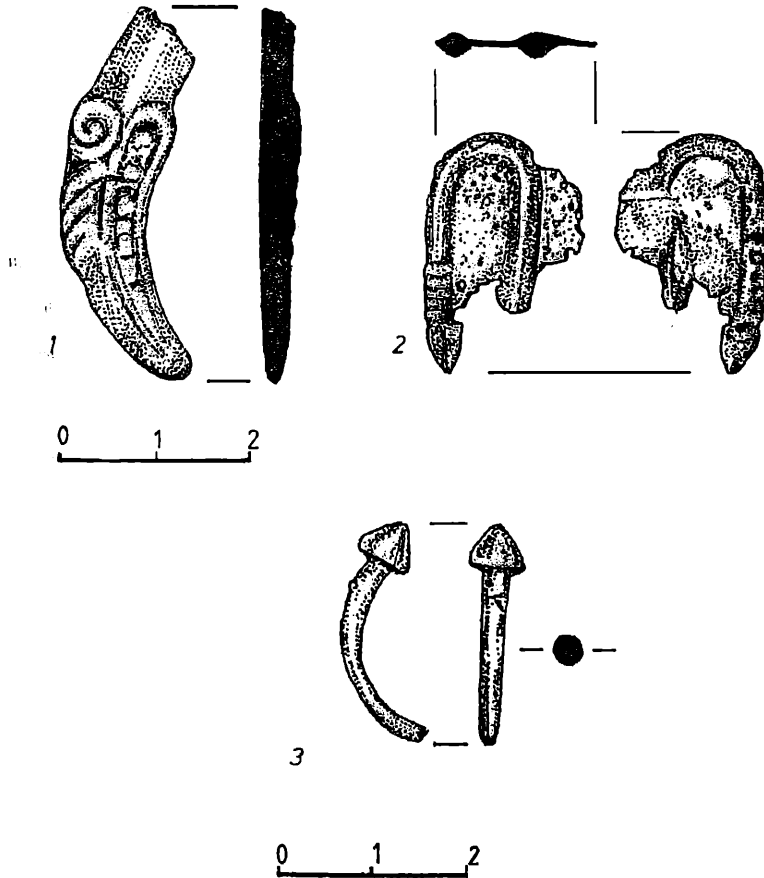

Fig. 1. 1. Piesă de harnașament de tip scitic de la Nifon-Tulcea, din secolele VI-V î.e.n. 2. Pandantiv de plumb, nefinisat de la Izvoarele-Constanța, de epocă elenistică. 3. Fragment de fibulă de argint de tip tracic, de la Nifon-Tulcea, din secolele V-III î. e.n.

De la Histria provine o formă de turnat dublă, având pe una din fețe gravată o piesă similară cu cea de la Izvoarele. Întrucât forma de turnat de la Histria a fost datată în mare în epoca elenistică, apreciem că și piesa de la Izvoarele aparține aceleiași perioade⁴. Deoarece pandantivul de la Histria este reprezentat de o formă de

⁴ D. M. Pippidi, în *Istoria României*, I, 1960, p. 194, fig. 41; M. Coja, *L'artisanat a Histria du VIe au Ier siècle avant notre ère*, în *Dacia*, VI, 1962, p. 134-135, fig. 12/1, p. 132; St. Kolkowna, *Remarques sur les sources archéologiques antiques relatives a la production d'orfèvrerie sur les rivages septentrionaux et occidentaux de la Mer Noire*, în *Etudes sur l'orfèvrerie antique. Studies in Ancient Jewelry*, I, Louvain-la Neuve, 1980, p. 116-117, pl. XIX, 3a.

turnat, și cel de la Izvoarele de un deșeu, nu putem ști cum ar fi arătat produsul finit. Este posibil că acesta să fi fost utilizat ca atare, adică ca pandantiv în formă de U sau să fi fost îndoit, căpătând astfel un alt aspect.

După unii autori piesele de piatră, cum este și cea de la Histria, serveau la turnarea podoabelor de aur, argint sau de plumb⁵, exemplarul de la Izvoarele confirmând o astfel de opinie. Este de notat că pandantivul de la Izvoarele provine din zona unde în antichitate se afla cetatea Sucidava, prezența acestei piese atestând o locuire mai veche, din epoca elenistică⁶.

SOME ARCHAEOLOGICAL DISCOVERIES OF SMALL OBJECTS IN DOBRODJA

SUMMARY

We present two finds from the Nifon village, commune Hamcearca, Tulcea district: a bronze harness piece of Scythian type from the 6th-5th centuries B.C. and a silver fibula fragment of Thracian type from the 5th-3th centuries B.C. We also present a rough lead pendant from the Hellenistic Age found in the Izvoarele village, commune Lipnița, Constanța district.

FIGURE EXPLANATIONS

Fig. 1/1. Harness piece of Scythian type from the 6th-5th centuries B.C. found in Nifon, Tulcea.

Fig. 1/2. Rough lead pendant from the Hellenistic Age, found in Izvoarele, Constanța.

Fig. 1/3. Silver fibula fragment of Thracian type from the 5th-3th centuries B.C., found in Nifon, Tulcea.

⁵ St. Kolkowna, *op. cit.*, p. 116.

⁶ I. Barnea, în *DDI*, II, p. 501.